

PRIKAZ INOSTRANOG ČLANKA

NEĆE SVI OSIGURAVAČI ŽIVOTA IZBEĆI POSLEDICE DEMOGRAFSKOG PADA

Demografski razvoj u Nemačkoj vodi nezaustavljivom smanjenju tržišta osiguranja života. Nakon preuređenja tržišta koje će uslediti opstaće samo finansijski snažni osiguravači sa strožom kontrolom troškova i uspešnim ulaganjem kapitala

Osiguranje života jedan je od najvažnijih načina za obezbeđenje u starosti u Nemačkoj, pored ostalog i u obliku direktnog osiguranja. Portfelj je krajem 2009. godine obuhvatao 6,6 miliona osiguranika. Uz to, postoji i 2,6 miliona polisa u domenu reosiguranja, koje nude preduzeća za penzijsko planiranje kod prevremene zaštite završnih računa (bilansa).

Značajno je, međutim, i privatno osiguranje od novih rizika u obliku osiguranja kapitala i penzijskog (rentnog) osiguranja. U osiguranju života, od 2002. godine u ponudi je rister-renta sa državnim dodatkom. Na ovaj način, zakonodavac podržava osiguranje života kao dodatni nosilac materijalnog obezbeđenja za starost. Osiguranje života najveća je grana osiguranja u Nemačkoj, sa gotovo 50 odsto ukupnog prihoda od premija u iznosu od 166 milijardi evra. Tako je tokom 2009. zabeleženo više od 90 miliona polisa osiguranja, na osnovu kojih bi celokupna obaveza isplate iznosila oko 104 milijarde evra.

Sektor prestao da raste

U odnosu na druge privredne grane, dalji razvoj osiguranja života u Nemačkoj primarno je uslovljen demografskim kretanjima, kao i privrednim i poreskim okvirnim uslovima.

Na tržištu trenutno¹ posluje više od stotinu aktivnih preduzeća za pružanje usluga osiguranja života. Njihov celokupan prihod od premija iznosi preko osam-

¹ Članak datira iz septembra 2010. godine.

deset milijardi evra, a portfelj ulaganja kapitala prevazišao je osam stotina milijardi evra. Sve u svemu, udeo u tržištu deset najvećih osiguravača u oblasti životnog osiguranja premašuje 50 procenata.

U tabeli br. 1 prikazan je razvoj dobne grupe od 20 do 49 godina, koja je od velike relevantnosti za osiguranje života. Tabela upućuje na to da je u ovoj grupaciji 2007. godine bilo 34,45 miliona osoba, dok je već 2010. uočen pad od 2,4 procenta – na oko 33,62 miliona. Projekcije za 2020. godinu, prema ovom trendu, iznose 28,673 miliona ljudi, a za 2030. tek 26,550 miliona, što bi predstavljalo ukupan pad od 23 procentna poena za celokupni posmatrani period.

Već između 2007. i 2010. godine posmatrana grupa uočljivo se smanjila, a taj će se trend, sudeći po relevantnim nalazima, nadalje ubrzavati. Prema projekciji, grupa ljudi od 50 do 59 godina do 2020. kvantitativno će lagano da raste, ali potom, do 2030, počće da opada. Stoga se postavlja pitanje da li tržište nudi dovoljno potencijala za više od stotinu osiguravača iz oblasti životnog osiguranja. Već danas, prema nalazima iz tabele br. 2, osiguranje života ne beleži rast. Poređenje stope rasta prihoda od premija u periodu između 1980. i 2009. godine kazuje da rezultati za prve tri navedene godine (1980, 1990. i 1995) iznose 8,8 odsto, 9,5 odsto i 6,6 odsto. Ako uzmemo poslednje tri navedene godine (2006, 2008. i 2009), vidimo da su stope rasta znatno niže: 0,7 odsto, 0,5 procenta i 6,6 odsto (rezultat za 2009. posledica je spoja zasebnih uticaja, poput ekstremnog broja jednokratnih premija kod znatnog broja poslova uglavničenja).

Tabela 1. Razvoj dobne grupe od 20 do 49 godina

Godina	2007.	2010.	2020.	2030.
Miliona osoba između 20 i 49 godina	34,459	33,624	28,673	26,550
Smanjenje u odnosu na 2007.		- 2,4 %	-16,8 %	-23,0 %

Izvor: Statistički godišnjak Savezne Republike Nemačke 2008.

Bez nade za kompenzaciju od rasta prihoda

Ako bi se mogućnosti za štednju i spremnost stanovništva na takve uštede upadljivo povećale, smanjenje potencijala osiguranika moglo bi biti kompenzovano na siguran način. Preduslov za to bi, svakako, bio odgovarajući rast realnih prihoda za više od jednog procenta godišnje u narednih dvadeset godina. Proračuni ipak ne predviđaju siguran rast koji bi omogućio da se amortizuje rastuća „demografska rupa“.

I na duže staze, to je, svakako, vrlo neizvesno, budući da je, prema podacima Evropske komisije, realni prihod radnika u proteklih deset godina prosečno rastao po stopi od samo 0,2 procenta godišnje. Utoliko je uzimanje godišnjeg povećanja od jednog procenta vrlo optimistično. Ipak, pod pretpostavkom održanja stalnog nivoa cena, dotično povećanje realnih prihoda od jednog procenta bilo bi izgledno, a samim tim i srazmerni rast raspoloživih prihoda.

Prema izvorima „Dojče Bundesbanke“, od ukupnih finansijskih novčanih sredstava u Nemačkoj u visini od 3,718 milijardi evra tokom 2007. godine, oko 30 procenata otpadalo je na osiguranje života i rentna osiguranja. Budući da se štedna kvota već decenijama kreće u rasponu između 9 i 13 procenata raspoloživih prihoda (1991: 12,9 odsto; 2000: 9,2 odsto; 2009: 11,3 odsto – izvor: „Dojče Bundesbank“), može se pretpostaviti da će od udela ušteđevine dodatne zarade u sektor osiguranja života preteći najviše 30 do 35 procenata.

Ako se ovaj udeo od tri procenta na period od dvadeset godina računa kao visok, dobija se krajnja vrednost od 1,003, u iznosu faktora od 1,06 procenata. Prema trajanju, to, svakako, nije dovoljno da bi se kompenzovao demografski jaz od 23 odsto (projektovano smanjenje relevantne dobne grupe u periodu između 2007. i 2030. godine). Pri optimističnom posmatranju ovog modela, dobijaju se tekući prihodi od premija u iznosu od tačno pedeset jednu milijardu evra (0,77 x 1,06 x 62 milijarde evra). Proces konsolidacije tržišta pri takvom razvoju bio bi vrlo izvestan.

Tabela 2. Stope rasta u prošlosti

Godina	Skok rasta prihoda od premija
1980.	+ 8,8 %
1990.	+ 9,5 %
1995.	+ 6,6 %
2000.	+ 4,2 %
2002.	+ 1,2 %
2004.	+ 2,9 %
2006.	+ 0,7 %
2008.	+ 0,5 %
2009.	+ 6,6 %

Izvor: Asekuranc Kencalen e + s Re- Osiguranje

Budući oporavak pojedinačnih doprinosa, naravno, ne može se predvideti, već bi, kao što je slučaj već sada, mogla da usledi izvesna kompenzacija.

Do 2004. godine rizik ulaganja bio je osnovni poslovni rizik u oblasti osiguranja života. Rizik od smrtnosti mogao je biti ograničen putem pažljivog proračuna i preuzimanja rizika, tako da je i rizik od nemogućnosti obavljanja profesionalne delatnosti bio osigurljiv.

Od stupanja na snagu nemačkog zakona o penzijama 1. januara 2005. godine dosta se izmenio biometrijski rizik za preduzeća koja nude „obične“ usluge penzijskog planiranja, a bave se poslovima osiguranja života. Tako je investicionom riziku pridodat i poslovni rizik od dugovečnosti, koji se uopšte ne može kontrolisati.

U dogledno vreme penzijsko osiguranje biće gotovo jedini oblik zbrinjavanja za starost – svejedno da li se radi o osnovnoj renti, rister-renti, direktnom osiguranju u obliku rentnog osiguranja, indirektnom osiguranju ili privatnoj penziji sa udelom od 80 procenata portfelja osiguravača života. Ova promena proističe pre svega iz poreskih okvirnih uslova zasnovanih 1. januara 2005. godine, koje poreski pogoduju isključivo životnim osiguranjima u oblasti penzijskog osiguranja.

Jačanje rezervi u višemilionskim iznosima

Nova tabela mortaliteta za penziona osiguranja navodno je verodostojna, što je, doduše, u prošlosti takođe prihvatano, a kasnije se pokazalo kao pogrešno. Dok životni vek nastavlja da se produžava, treba računati na jačanje rezervi u iznosima od više milijardi evra. To će preživeti samo finansijski snažna preduzeća za osiguranje života, koja se odlikuju strožom kontrolom troškova i uspešnim ulaganjem kapitala. Nezadrživ proces smanjenja tržišta osiguranja života, izazvan spoljnim okvirnim uslovima, koji će se možda ubrzati usled povećanja popularnosti drugih oblika zbrinjavanja za starost, učiniće da mnogobrojna preduzeća nestanu s tržišta. To će se desiti putem isteka portfelja (Run off) ili prelivanjem u druga preduzeća. Već sad, pojedini osiguravači života ne mogu da se održe na tržištu, poput npr. „BBV“, „Delta Lloyd“ i „Victoria“.

Tabela 3 prikazuje uporedne podatke loše rangiranih osiguravača života sa predvodnicima na tržištu „Allianz“ i „Debeka“, odlično rangiranim osiguravačima života koji su među prvih pet u delatnosti za poslovnu 2008. godinu. Ako se ovi podaci preračunaju u evre, dobijaju se neuobičajeno velike sume. Uprošćeno poređenje prikazuje sledeća preduzeća:

- sa milijardu evra prihoda od premija
- sa deset milijardi evra matematičke rezerve
- sa dve milijarde evra prihoda od novog posla.

Kad bi preduzeća imala uporedne podatke preduzeća pod brojem 3 u tabeli, manjak profita u odnosu na uporedne podatke „Debeke“ iznosio bi 160 miliona evra. Kod preduzeća pod rednim brojem 5 bio bi čak 417 miliona evra. Takav red veličine neće moći da se održi trajno, a konkurentnost preduzeća s takvim parametrima nije prikazana.

Osim toga, primećuje se da preduzeća pod brojem 4 već pripadaju većoj grupi, dok se preduzeća 5 i 6 nalaze u stanju isteka portfelja.

Svi znaci upućuju na to da će se u narednih dvadeset godina tržište značajno konsolidovati.

Tabela 3. Uporedni podaci (za poslovnu godinu 2008)

Preduzeća	Troškovi pribavljanja ¹	Troškovi osiguravanja ²	Neto najamnina (neto kamata)	Razvoj premije ³
1	62 %	2,6 %	3,46 %	- 3,6 %
2	57 %	6,8 %	4,57 %	- 1,0 %
3	88 %	3,5 %	3,92 %	- 4,2 %
4	66 %	3,2 %	4,19 %	- 1,9 %
5	130 %	3,9 %	2,23 %	0,0 %
6	107 %	4,6 %	2,07 %	- 6,2 %
7	67 %	4,5 %	3,26 %	- 3,1 %
Allianz	36 %	1,3 %	3,65 %	+ 1,4 %
Debeka	32 %	1,4 %	4,19 %	+ 3,9 %

Izvor:

- Versicherungs wirtschaft (17), 1. 09. 2010, „Nicht alle Lebensversicherer werden der Demografie falle entkommen“, str. 1208-1209.

Preveo i priredio: Miloš M. Petrović, LL.M

2 U promilima u odnosu na ukupnu premiju

3 U procentima u odnosu na prihod od premija

4 U odnosu na prethodnu godinu